

POSTANOWIENIE

Dnia 26 listopada 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Wojciechowski

Protokolant sekretarz sądowy Lena Stasiak

po rozpoznaniu, na posiedzeniu jawnym, w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej, w dniu 26 listopada 2025 r., z udziałem prokuratora Instytutu Pamięci Narodowej Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w [...] - X. Y., wniosku pełnomocnika wnioskodawcy J. C. – adw. S. S. z dnia 17 grudnia 2024 r. o podjęcie uchwały w przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej prokuratora Instytutu Pamięci Narodowej Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w [...] – X. Y., za czyn z art. 233 § 1 k.k.

postanowił:

I. na podstawie art. 17 § 1 pkt. 9 k.p.k. w zw. z art. 171 pkt 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. prawo o prokuraturze umorzyć postępowanie w przedmiocie wniosku o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej prokuratura Instytutu Pamięci Narodowej Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w [...] - X. Y. za czyn z art. 233 § 1 k.k.

II. kosztami postępowania obciążyć Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

W dniu 8 kwietnia 2024 r. pełnomocnik J. C. - adw. S. S. złożył do Sądu Rejonowego [...] w [...] subsydiarny akt oskarżenia przeciwko X. Y. zarzucając mu,

że w dniu 20 grudnia 2021 r. w Prokuraturze Okręgowej w [...] zeznał nieprawdę i zataił prawdę podczas składania zeznań mających służyć za dowód w postępowaniu przygotowawczym w sprawie o sygn. [...] później [...] Prokuratury Okręgowej w [...], na okoliczność wtargnięcia w dniu 16 grudnia 2021 r. przez J. C. do mieszkania M. O. i dokonania w nim uszkodzeń przedmiotów, w następstwie czego J. C. w dniu 31 maja 2022 r. zostały przedstawione zarzuty popełniania przestępstwa z art. 193 kk i 288 § 1 kk oraz wszczęte zostało postępowanie wyjaśniające w sprawie o czyn z art. 119 § 1 kw, tj. o przestępstwo z art. 233 § 1 kk. Powyższa sprawa została zarejestrowana pod sygnaturą II K 610/24.

Pełnomocnik wnioskodawcy J. C. – adw. S. S. wnioskiem z dnia 17 grudnia 2024 r., wniósł na podstawie art. 135 § 1 i 3 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. - Prawo o prokuraturze (Dz.U. z 2017 r., poz. 1767 ze zm.) „o wyrażenie zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej za przestępstwo z art. 233 § 1 kk prokuratora X. Y. pełniącego obowiązki służbowe w Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w [...]” (wniosek – k. 3-9 akt o sygn. I ZI 78/24).

W odpowiedzi na wniosek, pismem z dnia 18 listopada 2025 r., X. Y. wniósł o:

1. wyłączenie jawności postępowania w całości, albowiem jawność mogłaby naruszyć jego interes prawny;
2. umorzenie postępowania wobec braku skargi uprawnionego oskarżyciela.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zgodnie z treścią art. 135 § 5 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. - Prawo o prokuraturze (tekst jednolity Dz.U. z 2022 r., poz. 1247 ze zm.) sąd dyscyplinarny, Sąd Najwyższy w składzie jednego sędziego orzekającego w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej, wydaje uchwałę zezwalającą na pociągnięcie prokuratora do odpowiedzialności karnej, jeżeli zachodzi dostatecznie uzasadnione podejrzenie popełniania przez niego przestępstwa. Zgodnie z treścią art. 13 k.p.k., uzyskanie zezwolenia na pociągnięcie sędziego lub prokuratora do odpowiedzialności karnej należy do oskarżyciela.

Zatem starania o wyrażenie przez sąd dyscyplinarny zgody na pociągnięcie prokuratora do odpowiedzialności karnej mogą podjąć: prokurator, który jest oskarżycielem publicznym, finansowy organ postępowania przygotowawczego w sprawach o niektóre przestępstwa skarbowe, oskarżyciel posiłkowy subsydiarny oraz oskarżyciel prywatny (zob. uchwała z 23 maja 2023 r. ZIZ 2/23).

Zgodnie z art. 55 § 1 k.p.k. pokrzywdzony, o którym mowa w art. 330 § 2 zdanie trzecie, w terminie miesiąca od doręczenia mu zawiadomienia o postanowieniu prokuratora nadrzędnego o utrzymaniu w mocy zaskarżonego postanowienia, może wnieść akt oskarżenia do sądu. Akt oskarżenia wniesiony przez pokrzywdzonego powinien być sporządzony i podpisany przez adwokata, radcę prawnego albo radcę Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej. Stosownie natomiast do art. 330 § 2 k.p.k. Jeżeli organ prowadzący postępowanie nadal nie znajduje podstaw do wniesienia aktu oskarżenia, wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania lub odmowie jego wszczęcia. Postanowienie to podlega zaskarżeniu tylko do prokuratora nadrzędnego. W razie utrzymania w mocy zaskarżonego postanowienia pokrzywdzony, który co najmniej dwukrotnie wykorzystał uprawnienia przewidziane w art. 306 § 1 lub 1a, w tym zaskarżył postanowienie utrzymane w mocy przez prokuratora nadrzędnego, może wnieść akt oskarżenia określony w art. 55 § 1 k.p.k.

Uprawnienie to pokrzywdzony może jednak realizować w granicach, w jakich w postępowaniu karnym chronione są jego indywidualne interesy. Granice te wyznacza w szczególności art. 49 k.p.k. Zgodnie z art. 49 § 1 k.p.k. pokrzywdzonym jest osoba fizyczna lub prawna, której dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przez przestępstwo. Oznacza to, że dana osoba może wystąpić z subsydiarnym aktem oskarżenia wyłącznie w zakresie czynów bezpośrednio naruszających lub zagrażających dobrom prawnym, które jej przysługują.

Na marginesie jedynie należy nadmienić, że w art. 306 § 1 k.p.k. przewiduje się możliwość wniesienia zażalenia nie tylko pokrzywdzonemu, ale także osobie niebędącej pokrzywdzonym, która złożyła zawiadomienie o przestępstwie określonym m.in. w art. 233 k.k.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntował się pogląd, że "krąg pokrzywdzonych w rozumieniu art. 49 § 1 k.p.k. ograniczony jest zespołem znamion czynu będącego przedmiotem postępowania oraz czynów współukaranych i nie ma przy tym znaczenia to, czy fakt bezpośredniego naruszenia lub zagrożenia dobra prawnego konkretnego podmiotu został uzewnętrzniony w opisie czynu albo jego kwalifikacji prawnej (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 15 września 1999 r., I KZP 26/99; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 września 2002 r., I KZP 10/02).

W odniesieniu do ustawowych typów przestępstw, które za bezpośredni przedmiot ochrony uznają dobro prawne ogółu, istnieje wprawdzie możliwość uznania za pokrzywdzonego również osobę fizyczną, wymaga to jednak wykazania, że naruszenie lub zagrożenie tego dobra ogólnego powoduje również bezpośrednie pokrzywdzenie indywidualnej osoby (uchwała połączonych Izb Karnej i Wojskowej Sądu Najwyższego dnia 26 listopada 1976 r., I KZP 11/75, OSNKW 1977, z. 1-2, poz. 1), a ma to miejsce wówczas, gdy czyn taki jednocześnie wyczerpuje znamiona określone w innym przepisie karnym, którym to przestępstwem lub przestępstwem współukarany naruszone lub zagrożone zostało także dobro prawne takiej osoby (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 października 2003 r., I KZP 29/03, OSNKW 2003, z. 11-12, poz. 94)" (zob. postanowienie SN z 29 listopada 2006 r., I KZP 27/06).

W tym miejscu wskazać należy, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego jak też w literaturze, za odosobniony został uznany pogląd zaprezentowany w postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2002 r., I KZP 10/02, zgodnie z którym "dopuszczalne jest przyznanie legitymacji pokrzywdzonego podmiotowi występującemu jako strona w postępowaniu określonym w § 1 art. 233 k.k., tzn. w postępowaniu sądowym lub innym postępowaniu prowadzonym na podstawie ustawy również wtedy, gdy przedstawienie fałszywej opinii «bezpośrednio» dobro prawne tego podmiotu narusza lub mu zagraża, choćby nie naruszało to równocześnie innej normy karnej" (zob. postanowienie SN z 25 marca 2010 r., IV KK 316/09; uchwała SN z 21 października 2003 r., I KZP 29/03; M. Siwek: Glosa do przytaczanego postanowienia, Prok. i Pr. 2004, nr 3, s. 113-119; R. A. Stefański: Przegląd uchwał Izby Karnej oraz Wojskowej Sądu Najwyższego w zakresie prawa

procesowego za 2002 r., WPP 2003, nr 2, s. 108-110; postanowienie SN z 25.03.2010 r., IV KK 316/09, OSNwSK 2010, nr 1, poz. 645). Jak podniesiono w uchwale Sądu Najwyższego z 21 października 2003 r., I KZP 29/03, w takim przypadku wypadku „następuje odejście od w miarę wyrazistego kryterium przedmiotu ochrony konkretnego przepisu prawa karnego materialnego i odwołanie się do znacznie mniej konkretnych względów słusznościowych. Poszerza się tym samym pole uznaniowości w decydowaniu o nabyciu statusu strony procesowej. Tymczasem (...) dziedzina stron procesowych nie jest dziedziną nadającą się do wykładni rozszerzającej. Dostęp do procesu w charakterze strony może mieć tylko ten, kogo ustawa bez żadnych wątpliwości dopuszcza w tym charakterze. Interpretacja tego pojęcia powinna więc podlegać wykładni ścieśniającej”.

Sąd Najwyższy zwracał uwagę „na potrzebę ścisłej wykładni pojęcia pokrzywdzonego, wskazując, iż tylko w miarę wyraziste kryterium przedmiotu ochrony określonego przepisem prawa materialnego przeciwdziała swoistemu rozmyciu tego pojęcia oraz uznaniowości, która nie znajduje uzasadnienia w odniesieniu do kwestii procesowych, związanych z przyznawaniem statusu strony” (zob. postanowienie SN z 25 marca 2010 r., IV KK 316/09).

W świetle powyższego należy mieć na uwadze, że przedmiotem ochrony przepisu art. 233 § 1 k.k., którego naruszenie zarzucono prokuratorowi X. Y., jest szeroko rozumiane dobro wymiaru sprawiedliwości, w szczególności zaś wartość, jaką jest zapewnienie wiarygodności ustaleń dokonywanych w postępowaniu sądowym lub innym postępowaniu przewidzianym w ustawie, a co za tym idzie – ochrona prawidłowości (trafności) wydawanych orzeczeń (indywidualny przedmiot ochrony). Dobrem prawnym bezpośrednio naruszonym lub zagrożonym przez złożenie fałszywego zeznania (a tylko taki został przywołany w subsydiarnym akcie oskarżenia i w przedmiotowym wniosku) jest zatem mające zapaść w tym postępowaniu orzeczenie, nie jest nim zaś dobro prawne uczestnika postępowania, w którym zeznanie zostało złożone, chyba że działanie to narusza również inny przepis, chroniący bezpośrednio dobro prawne tej osoby (np. cześć, godność osobistą, mienie) (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 kwietnia 2005 r. IV KK 42/05). Do naruszenia lub zagrożenia dobra prawnego osoby, poprzez złożenie fałszywego zeznania, może dojść dopiero wskutek orzeczenia sądu, a

więc w sposób pośredni (por. M. Siwek, glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2002 r., I KZP 10/02, Prok. i Pr. 2004, z. 3, s. 113-119).

W niniejszej sprawie czyn będący przedmiotem wniosku nie wyczerpuje znamion innego przestępstwa naruszającego lub zagrażającego bezpośrednio jakiemuś innemu dobru prawnemu J. C. Zarzut stawiany w niniejszej sprawie nie odnosi się do fałszywego oskarżenia ani fałszywego zawiadomienia, które mogłyby potencjalnie naruszać dobre imię J. C., ale przedmiotem oskarżenia jest wyłącznie składanie fałszywych zeznań co do intymnych relacji pomiędzy X. Y., a J. C., co nie odnosi się do zdarzeń objętych zarzutami postawionymi J. C. dotyczącymi wtargnięcia do domu i zniszczenia mienia.

Przedstawione rozważania prowadzą zatem do konkluzji, że zarzucane prokuratorowi X. Y. przestępstwo z art. 233 § 1 k.k. nie naruszało ani nie zagrażało w sposób bezpośredni dobru prawnemu J. C. To zaś nakazuje stwierdzić, że J. C. nie przysługuje status pokrzywdzonego, tym samym nie jest ona osobą uprawnioną do brania udziału w postępowaniu w charakterze oskarżyciela posiłkowego, któremu przysługuje uprawnienie do złożenia wniosku o podjęcie uchwały w przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej prokuratora.

Jedynie na marginesie wskazać należy, iż złożony przez pełnomocnika wnioskodawcy J. C. – adw. S. S. wniosek z dnia 17 grudnia 2024 r. o podjęcie uchwały w przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej prokuratora Instytutu Pamięci Narodowej Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w [...] – X. Y. nie odpowiada warunkom formalnym. Wskazać bowiem należy, że zgodnie z art. 119 § 1 kpk akt oskarżenia powinien odpowiadać wymogom formalnym pisma procesowego oraz zawierać szczególne dane określone w art. 332 § 1 i art. 333 § 1 kpk, a co za tym idzie te same wymagania powinien spełniać wniosek o podjęcie uchwały w przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej. Ze wskazanych wyżej przepisów wynika, że wniosek między innymi powinien zawierać dokładne określenie zarzucanego czynu ze wskazaniem czasu, miejsca, sposobu i okoliczności jego popełnienia oraz skutków. Tymczasem w załączonym wniosku jedynie w treści uzasadnienia przywołano zachowania prokuratora X. Y. bez skonkretyzowania czynu, którego dopatruje się wnioskodawczyni J. C.

Z wyżej wskazanych powodów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

[M. T.]

[r.g.]